

עיונים לפרשת "קדושים"

א. קדושים תהיו - משמעויות הציווי

כיצד להגדיר את המושג "קדושה"?
לדעת רש"י כוונת התורה שנהיה: "פרושים מן העליות".
רמב"ן (מסתמך על תורת כהנים) סבור שמשמעות "קדושים" היא לאו דווקא על עריות, אלא משמעו באופן כללי, "קדש עצמך במותר לך".
ספורנו: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". השתדלו להדמות לי, כי קדוש אני. וזו הייתה המגמה בבריאת העולם בצלם אלוקים ברא אותו. להדמות לבורא. מה הוא רחום, חנון, גומל חסדים - אף אתה רחום" וכו'.
ר' שמשון רפאל הירש: המדרגה העליונה של שלימות מוסרית השואפת אך לטוב, והמתעבת את הרע. קדושה נקנית על ידי שליטה בכל הכוחות והכשרונות להיות מוכן ומזומן לעשות את רצון ה'. שליטת האדם בעצמו היא האמנות העליונה המסורה בידי אדם. אפשרות להשיגה רק בכוח ההרגל, ככל אמנות.
רמח"ל (ב"מסילת ישרים"): ההבדל בין טהרה לקדושה, מתבטא בכך שאדם טהור נזהר לא להיטמא. חי חיי טהרה אולם לקדושה עדיין לא הגיע. אדם קדוש עושה את ההשתדלות להתקרב לבורא. שאיפתו המתמדת היא לחיות חיי קדושה מתוך מוכנות לעשות טוב. לא רק למלא צווים ודרישות - אלא לחשוב תמיד כיצד להתעלות. אצל אדם קדוש גם העניינים הגשמיים הופכים אצלו לעניינים רוחניים. אדם קדוש אוכל רק במידה שהוא זקוק לקיים עצמו כדי ללמוד תורה ולקיים מצוות הבורא. חיי קדושה שלו מעלים את הגשמיות לרוחניות.

ב. מתי נקראה פרשת זו?

פרשה זו נקראה בהקהל. שנאמר: "דבר אל כל עדת ישראל". לשון זו נאמרה רק עוד פעם אחת בתורה, בקרבן הפסח: "דברו אל כל עדת ישראל". מדוע? כי כל גופי תורה נאמרו בפרשה זו.

לפי דעת חלק מהפרשנים יש כאן חזרה שלישית של עשרת הדברות.

1. "אנכי" - אני ה'.
2. "לא יהיה לך" - ואלהי מסכה.
3. "לא תשא" - לא תשבעו.
4. "זכור" - שבת.
5. "כבד" - תיראו.
6. "לא תרצח" - לא תעמוד על דם רעך.
7. "לא תנאף" - קדושים תהיו.
8. "לא תגנוב" - לא תגנובו.
9. "לא תענה" - לא תלך רכיל.
10. "לא תחמוד" - ואהבת לרעך כמוך.

ג. מבנהו המיוחד של הפרק

לדעת הרב הופמן, יש לפרק מבנה מיוחד, הוא בנוי מבחינת תוכנו על שלושה רבדים: שלוש, חמש, שבע. הוא מזכיר לנו את המבנה של ברכת כהנים: "ברוך ה' וישמרך (3), יאר ה' פניו אליך ויחנך (5), ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" (7). סה"כ 15 מילים, כמספר הזה (15 פעם) נמצא בפרק "אני ה' אלוהיכם", או "אני היי", כמספר התיבות בברכת כהנים. (פסוק ל"ו אינו סיומת אלא נימוק למידות ומשקלות).

לפנינו גם שלוש קבוצות של מצוות:

א. הקדמה (3) קדושים - מורא הורים / שבת - איסור ע"ז (ב-ד). ביניים: חוק הנותר והפיגול.

ב. משפטים בין אדם לחברו (5) (ט-יח).

חמש מצוות כלפי עניים (ט-י).

חמישה איסורים חמורים כלפי הזולת (יא-יב).

חמישה איסורים מתוך יראת ה' (יג-יד).

חמישה ציווים בעניינים משפטיים (טו-טז).

חמש מקבילות אל "לא תחמוד" (יז-יח).

ביניים: חוקי כלאים ושפחה חרופה.

ג. חוקים בין אדם למקום. (7) (כג-לו).

1. ערלה ונטע רבעי (כג-כה).

2. איסור מנהגי ע"ז ואמונות טפלות (כו-כח).

3. קדושת המשפחה, השבת והמקדש, (כט-ל). ראוי לעיין כאן בתרגום יונתן על שלושה אלו.

4. אסור לפנות לעושי כשפים, הגורמים טומאה (לא).

5. כיבוד החכמים - החיוב לכבד את אבות האומה. ע"ז מתרחקים מהגויים ומעשיהם (לב).

6. איסור הונאת הגר (לג-לד).

7. איסור הונאה במשקל במסחר (לה-לו).

שמירת החוקים והמשפטים הללו תביא לידי מעשה.

פסוקים ב-ז: בעשרת הדברות סדרת הדרגות הם - אנכי ה', אב, אם. ואילו כאן איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו הסדר הוא: - אם, אב, ה'. בראשונה דבוק הילד באמו בלבד. הוא גדל ושואל, מפנה אותו אמו אל אביו. הוא נטפל אל אביו, הוא צריך להוליד אותו אל ה'. ודרך השבת הוא מקרבו אל ה'. הצעד הראשון לקראת ה' וקדושתו הותווה בדיבור: "ואת שבתותי תשמורו". השבת הוא האות והמזכרת הנצחית שהקים ה' בינו ובין עם ישראל. השבת - אות. הוא הבורא, הוא אדון העולם והוא המצווה (הופמן).

טעם נוסף: אדם מכבד יותר את האמא, לכן בכיבוד - מקדים האב. במורא - הוא ירא יותר מאביו, לכן בעניין מורא - מקדים האם.

פסוקים ה-ח: איסור אכילת נותר ופיגול. מחשבת פיגול הוא, אם חשב לאכול הקרבן מחוץ למקומו - נאסר הקרבן באכילה מיד. מחשבת מספקת לחלל הקודש. איסור כרת על אכילת נותר או בשר פיגול שחשב לאכלו מחוץ לזמנו. אין איסור כרת על אכילה מחוץ למקומו או שאכל בשר פיגול שחשב לאכלו מחוץ למקומו.

פסוק יא: "לא תגנובו" - אפילו כדי לשלם כפל די והי. כחש - מהו? ראוי לעיין ברש"י, ברשב"ם ובא"ע. באופן כללי, משמעות כחש - אדם מכחיש דבר שהיה. שקר - דבר שלא היה, אומר שהיה.

פסוק יח: "ואהבת לרעך כמוך, אני ה'". ר"ע: "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה". בן עזאי אומר: "זה ספר תולדות אדם - זה כלל גדול ממנו". "שלא תאמר הואיל והתבזיתי - יתבזה חברי עמי. אם עשית כן - דע למי אתה מבזה. בדמות אלוקים עשה אותו".

אמת המידה לאהבת הריע, לא תהיה האהבה לעצמו "כמוך". אם הוא אדיש לעלבונות שמעליבים אותו - יראה עצמו רשאי להעליב אחרים. אלא החובה לאהוב ולכבד הריע - יסודה ואמת המידה שלה בעיקרון: "בדמות אלוקים עשה אותו". לפי עיקרון זה מי שמבזה את הזולת - מבזה את ה'.

פסוק יט: "בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שטענז - לא יעלה עליך".

כולל כל סוגי הכלאיים - כלאי בהמה, כלאי זרעים, כלאי בגדים, כלאי הכרם, כלאי אילן, כלאי בשר וחלב, ערלה ונטע רבעי.

לדעת הרמב"ן, במעשה הכלאיים הוא מכחיש מעשי בראשית ולכן אין המשכיות בהכלאה. אין הפרד מוליד, וכל תוצאה בצומח מהכלאה מצריכה הכלאה חדשה. כלאי אילן - אין איסורו בהכלאה רגילה אלא איסור הרכבה של שני מינים אסורים.

פסוק ל: "ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, אני ה'". רמב"ן - האזהרות בשבת רבות בתורה כמו בע"ז. מפני שגם היא שקולה כנגד כל המצוות. כי מי שאינו משמר אותה מכחיש במעשה בראשית, ואין לו תורה כלל. אין מלאכת ביהמ"ק דוחה שבת, ואם תשכיל תבין זאת.

פסוקים לא-לב: "אל תפנו אל האובות... מפני שיבה תקום...". לדעת עתידות, ולתקן את הדברים הטבעיים. אל תפנו אל האובות אלא "והדרת פני זקן" - שאל את תלמידי החכמים.